

Número 7, desembre 2001

Informe de les V Jornadas de Castilla-La Mancha sobre Investigación en Archivos: Iglesia y Religiosidad en España. Historia y archivos (Guadalajara, 8–11 de maig de 2001)

NÚRIA JORNET I BENITO

Facultat de Biblioteconomia i Documentació

Universitat de Barcelona

jornet@fbd.ub.es

El passat mes de maig tingué lloc a Guadalajara una nova convocatòria de les jornades sobre investigació en arxius que organitza l'Archivo Histórico Provincial d'aquesta ciutat. Enguany el tema de la trobada era molt ampli: Església i religiositat, història i arxius. Amb un gran èxit d'assistència i amb prop d'un centenar de comunicacions inscrites, les jornades s'estructuraren en vuit ponències. Les sessions del primer dia s'iniciaren al matí amb les ponències de Juan Carlos Vizuite Mendoza —“La Iglesia en la edad moderna”— i José Manuel Cuenca Toribio —“La Iglesia en la edad contemporánea”—, que encapçalaren un seguit de comunicacions sobre aspectes diversos de la història de l'Església i la religiositat a Espanya, amb un especial èmfasi -atès els títols presentats- en l'època contemporània i més concretament en l'etapa franquista. A la tarda, les ponències foren a càrrec de l'historiador Emilio —“Herejía y cultura antiherética en la edad media”— i de l'arxiver Pedro Rubio Merino, gran coneixedor dels fons eclesiàstics i el seu tractament arxivístic. En aquest bloc es presentaren un conjunt d'estudis centrats en els diversos tipus d'arxius —catedralicis, diocesans, parroquials—, les seves possibilitats d'investigació històrica i l'anàlisi d'alguna de les tipologies documentals més significatives —testaments, llibres de visita pastoral, llibres de confraries, cartularis, etc. La jornada va concloure amb una visita guiada per la ciutat.

L'historiador Antonio Linage Conde encetà la sessió de dijous amb la ponència titulada “Vida monástica. Historia y fuentes”. Les intervencions posteriors se centraren en l'anàlisi de la vida monàstica i les fonts documentals per al seu estudi. A continuació, Miguel Ángel Jaramillo —“Fuentes documentales para el estudio de la Iglesia en los archivos públicos”— féu un informe exhaustiu de la presència de fons eclesiàstics

en arxius de titularitat pública, majoritàriament en els arxius històrics provincials, on hi arribaren arran dels processos desamortitzadors del segle XIX i a través de les antigues delegacions d'hisenda. El ponent plantejà la problemàtica d'aquests fons: d'una banda, les comissions desamortitzadores els haurien recollit en general d'una manera parcial i poc sistemàtica i de l'altra, els documents que procedien d'una mateixa institució haurien sofert fragmentacions i dispersions. A hores d'ara, a més, manca una completa descripció que permeti de recuperar-los i estudiar-los. Les comunicacions incloses en aquest apartat tractaren d'alguns dels fons eclesiàstics custodiats en arxius públics, o d'alguns casos més curiosos, com ara l'arxiu del cos eclesiàstic de l'armada.

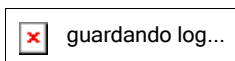
La sessió de la tarda s'inicià amb la ponència de Jaime Contreras —“Las otras confesiones: judíos y musulmanes en la España moderna”—, que reflexionà sobre les relacions, no exemptes de conflicte, entre les comunitats jueva, cristiana i musulmana. Un concert de música clàssica tancà la jornada de dijous.

La darrera sessió es dedicà al tractament arxivístic dels arxius eclesiàstics. En aquest cas, el ponent fou Miguel Ángel Esteban Navarro —“El tratamiento de los archivos eclesiásticos”—, que va presentar el nou i interessant Pla rector aplicat als arxius eclesiàstics aragonesos. Dirigit per l'equip de professors de l'àrea de Biblioteconomia i Documentació de la Universidad de Zaragoza (Adelaida Allo Manero, Pilar Gay Molins, i el mateix Miguel Ángel Esteban Navarro), aquest Pla implica la implantació d'un complet programa tècnic d'organització dels arxius diocesans, parroquials, capitulars i conventuals de la zona. En el bloc de comunicacions, va destacar la destinada a presentar el model seguit a l'Archivo Histórico Eclesiástico de Vizcaya, una institució que des del 1976 concentra fons eclesiàstics diversos de la província, aplica un tractament arxivístic normalitzat —adaptació de la norma ISAD (G)— i és gestionada per un equip d'arxivers civils.

Una taula rodona sobre l'accessibilitat i la investigació als arxius eclesiàstics, va cloure la jornada. Juan Sánchez, cap del Servicio del Libro, Archivos y Bibliotecas de la Comunidad de Castilla-La Mancha; Maria José Lop Otín, de la Universidad de Castilla-La Mancha; Ángel Fernández Collado, de l'Archivo Capitular de Toledo; Josep Maria Martí Bonet, president de l'Asociación de Archiveros de la Iglesia en España i responsable de l'Arxiu Diocesà de Barcelona i Pedro Pradillo Esteban, en qualitat d'usuari i investigador, van debatre la problemàtica de l'accés i la investigació als arxius de l'Església: absència d'obertura al públic en general, horaris reduïts o dependència, en alguns casos, del favor del responsable de l'arxiu; mancança de personal qualificat en arxius; deficiències en els instruments de descripció i, en general, en les infraestructures de l'arxiu —local, etc. Entre les propostes formulades per fer front a aquests problemes, Martí Bonet parlà de la via oberta ja en la formació professional del personal eclesiàstic responsable dels arxius, així com de la necessitat de coordinar esforços amb l'Administració perquè pugui ajudar a dotar de personal civil els arxius eclesiàstics. Des de l'Administració pública, Juan Sánchez insistí més en la via de les ajudes financeres puntuals o beques.

Caldrà esperar la publicació de les actes de les jornades per poder analitzar amb més detall l'ampli ventall de comunicacions, d'interès tant per als professionals dels arxius com per als investigadors i historiadors en general i de l'Església en particular. És d'esperar també que la reflexió iniciada, sobretot en el darrer bloc de les jornades, al voltant d'accions conjuntes en l'organització dels fons eclesiàstics o del tema clau de

l'accessibilitat, obri noves perspectives en aquest sector dels arxius
privats, en aquest àmbit destacat del nostre patrimoni documental.

Articles del mateix autor a Temària

[Jornet i Benito, Núria](#)

[[més informació](#)]

Facultat de Biblioteconomia i Documentació
Universitat de Barcelona
Barcelona, desembre de 2001
<http://www.ub.edu/biblio> • [Comentaris](#)

[Citació recomanada](#) • [Metadades](#)
[UB](#) • [Facultat](#) • [BiD](#)